

Milí bratři, milé sestry,

dnes máme před sebou příběh o Rachab, pohanské nevěstce, která se ovšem dostala až do Ježíšova rodokmenu. A hned na začátku si musíme udělat alespoň rámcovou představu o její činnosti, o jejím zaměstnání. Napadne nás totiž leccos, když slyšíme slovo „nevěstka“ nebo „prostitutka“. Třeba po okrajích zaplněná silnice E 55, nebo vykřičené domy.

Rachab ovšem nebyla ledajaká prostitutka. Její činnost nebyla totožná s dnešní prostitucí. Ani se nepodobala nevěstkám, které svého času spolu s celníky obklopovaly Ježíše. Rachab byla kultická prostitutka. Kněžka v jerišském chrámu, která si souloží uměla naklonit tamní božstva, anebo třeba předpovědět budoucnost. Byla to vlastně taková pohanská farářka a nevěstka v jednom. A další rozdíl: oproti obyčejným prostitutkám měla Rachab významné postavení v Jerichu. Něco v tom městě znamenala. Její slovo tam mělo váhu.

Jak bylo tehdy zvykem: král se stará o sekulární, světské záležitosti a kněz o ty duchovní. Palác a chrám – to byly dvě nejdůležitější stavby každého většího starověkého města. A tedy: král a kněz – to jsou dva nepostradatelní vládcové. Však to také probleskne i v tom našem textu. Král pošle posly přímo za Rachab. Ona sama tyto jerišské posly vyzve, aby pronásledovali ty dva Izraelce – a oni ji poslechnou na slovo. Vydají se po falešné stopě - v důvěře, že jim Rachab dobře poradila.

A právě u této kněžky našli dva hebrejští zvědové azyl. Úkryt. Schovali se u ní doma.

To však bylo brzy prozrazeno. Ani tato privilegovaná skrýš nebyla zcela bezpečná. Král se tedy dozví, že městem procházejí dva špióni a hned za Rachab pošle své posly se vzkazem: *Vyved' ty muže, kteří k tobě přišli a vstoupili do tvého domu.*

Co měla Rachab udělat? No, zdánlivě je to snadné. Rachab měla přece být loajální vůči svému králi, vůči svému městu i vůči svému náboženství. Nikdo by jí to neměl za zlé, kdyby beze slova vydala ty dva izraelské zvědy. Zachovala by se jako správný vlastenec.

Ona se však rozhodla jinak: Ty nebohé zvědy ukryla ve svém domě. A když přišli královi poslové, řekla jim: *Ano, ti muži ke mně přišli, ale já jsem nevěděla, odkud jsou. Když při setmění zavírali bránu, ti muži odešli. Nevím, kam šli. Rychle je pronásledujte, ať je dostihnete.*

Rachab lže, jako když tiskne. Lže svým bratrům ve víře, svým blízkým. Lže jim, aby zachránila ty, které ani nezná, se kterými nesdílí společné hodnoty, ani víru. Lže svým lidem proto, aby ochránila nepřátele Jericha a jeho obyvatel.

Chtěl bych se na chvíli zastavit u toho jejího lhaní. Když se řekne slovo lež, naskočí nám možná tři věty: *Lhát se nemá. Lež má krátké nohy. A kdo lže, ten krade, do pekla se hrabe.* Tyto věty nás už jako malé děti učili naši rodiče. A máme jistě za to, že jsou pravdivé. Ano, lhát se nemá.

Ale možná že to neplatí vždycky a zcela obecně. Mohou nastat výjimečné chvíle v životě člověka, kdy je lež povolena, nebo ještě silněji: kdy je lež přímo nutná. Do takových mezních situací, ve kterých je lež nutná, se sice nedostáváme každý den, ale čas od času přece jen.

A právě do takové vyhrocené situace se dostala naše Rachab. Ona lže, aby zachránila v tu chvíli bezmocné lidi. Lže, aby zachránila něčí život. To je opravdu vznešený důvod pro lež. A naprosto zásadní. Nám se totiž většinou stává, že lžeme kvůli sobě, kvůli své výhodě, ze sobeckých důvodů. A až následně pro tuto naši lež hledáme ušlechtilá ospravedlnění – jako že jsme lhaním vlastně pomohli druhému člověku. Tímto navíc obelháváme sebe. Rachab svou lží ochraňuje něčí život. Můžeme tedy říct, že svým lhaním vydává svědectví o té Pravdě s velkým Pé, o poslední Pravdě, že vydává svědectví o Bohu. Na tomto případě vidíme jasně, že pravdu nemusí člověk jen mluvit. Pravdu můžeme také činit. Svým jednáním podávat svědectví Kristu, který sám sebe přece nazval *cestou, pravdou a životem.*

Vzpomínám si na jeden příběh z druhé světové války, který mě na vysoké škole velmi silně zasáhl. Také se týká našeho tématu: pravda v mezních situacích. V jednom německém městě schovával jistý pan farář ve sklepech kostela židovskou rodinu. Jednou na něj při rutinních pochůzkách zaklepalo gestapo a zeptalo se jen tak mezi řečí: *A, pane faráři, nejsou u vás náhodou schovaní nějakí Židé?* Pan farář, kterému asi v životě důkladně vštípili heslo: *Lhát se nemá*, řekl pravdu: *Ano, schovávám Židy ve sklepech.* Neuměl si ten chudák představit, že by z jeho úst vyšla lež. Byl by to přece hřích! A tak gestapo šlo na jisto – vytáhli Židy ze sklepa a všechny postříleli.

Rachab se tehdy chovala naštěstí opačně. Zalhala – a touto svou lží dosvědčila Pravdu. Zachránila život dvěma Izraelcům, kteří by jistě byli okamžitě popraveni.

Druhá důležitá věc se odehraje hned vzápětí. Jen co Rachab navedla tu jerišskou policii na špatnou stopu, vyvedla ty dva muže na střechu. Její jednání je schválně popsáno slovesem „vyvést“, „vyvádět“. Sloveso, které v bibli velmi často popisuje jednání samotného Hospodina vůči svému lidu. Hospodin vyvedl lid izraelský z Egypta. Hospodin vyvedl svůj lid z otroctví.

A Hospodin - přeneseně řečeno - vyvádí člověka ze všeho, co páchne otroctvím a smrtí. Jak například děkuje jeden žalmista: *Vyvedl jsi mě z podsvětí, Hospodine, zachovals mě při životě, abych nesestoupil v jámu. (Ž 30,4)*

A stejně „hospodinovsky“ jedná pohanská nevěstka Rachab vůči dvěma Izraelcům. Tito Jozuovi zvědové zakusili na vlastní kůži Boží vyvedení ze smrtelného nebezpečí – ale skrze pohanskou kněžku. A pak že Hospodin nemůže působit ve světě! Pak že se omezuje svou mocí jen na lidi, kteří v něj doufají, kteří jej znají a v něj věří! Ne, Hospodin je Pánem celé země a celého nebe. Žádná sféra pro něj není nedostupná. Žádná oblast – ať ten nejvzdálenější kout vesmíru, anebo hlubina lidské duše – se před ním nemůže uzavřít. Hospodin si ke svému záchrannému jednání ve světě může použít, koho a co uzná za vhodné.

Krásně nám zde rezonuje to první čtení. Ježíš v něm navádí své učedníky k větší toleranci a ke spolupráci i s těmi, kteří zrovna neodpovídají ideálům pravověrnosti: *Kdo není proti nám, je pro nás. Kdokoli vám podá číši vody, protože jste Kristovi, amen, pravím vám, nepřijde o svou odměnu.* (Mk 9,40n)

Pro nás jsou to klíčová slova. Především si na nich vždy znovu uvědomíme, že svět, ve kterém žijeme, není černobílý. Že svět se neskládá z lidí věřících, kterých bychom se měli držet a z lidí nevěřících, kterých bychom se měli stranit. A to nás vede k trpělivosti. K trpělivosti s těmi, které si zatím Bůh ještě nepoužil ke svému dílu – ale kdo může říct, že nepoužije? Ti, kteří zatím Boha neznají – ať už se jedná o lidi nám vzdálené, nebo právě ty nejbližší – nás jednou mohou překvapit, až se Bůh dotkne jejich života. Tak jako Rachab.

Ale je třeba jít ještě o krok dál... I kdybychom to na těch svých blízkých nepoznali – ještě to neznámá, že s nimi Bůh nepracuje. Jistí si můžeme být jen Božího milosrdenství a lásky. Naopak si nemůžeme nikdy být jisti, že s tím či oním člověkem Bůh ve svém plánu spásy nepočítá.

Rachab se tedy zachová stejně „osvoboditelsky“, jako Hospodin sám. Hospodin vysvobozuje své lidi skrze tuto pohanskou prostitutku.

A do třetice bych se chtěl zastavit u Rachabiných slov k těm dvěma zvědům. Je to zajímavá řeč. Ještě před chvílí tvrdila jerišským policistům: *Nevím, co jsou ti zvědové zač. Nevím, kam odešli... Nevím, nevím, nevím...*

Nyní však ví až moc dobře... *Vím, že Hospodin dal zemi vám.* Ještě se to neuskutečnilo, ale ona už to ví. Věřící tomu. Už nějaký čas sleduje zprávy ze Zajordánie – takže slyšela o tom, jak Izraelci porazili emorejské krále Óga a Síchona. Dokonce se jí a celému městu Jerichu doneslo, jak zázračně Izraelci přešli Rákosové moře, když je Hospodin vyváděl z Egypta.

A teď to přijde: Rachab těmto cizincům vyzrazuje něco, co by se určitě mělo držet pod pokličkou. Klíčová věta. Slova, která tito zvědové donesou až k uším Jozua a která povzbudí celý Izrael k boji.

Mám za to, že její slova se rovnají vyzrazení státního tajemství: *Jakmile jsme to uslyšeli, ztratili jsme odvahu a pozbyli jsme ducha.* Rachab prozrazuje zvědům, že obyvatelé Jericha nemají žádnou odvahu k boji, k obraně města. *Rozpustila se naše srdce,* jak se doslova vyjadřuje o špatné náladě v Jerichu. *Rozpustila se jejich srdce,* jako by byla z másla. *A nepovstal již náš duch,* jako by byl strachem na smrt nemocný.

Izraelci nakonec dobijí zemi – také díky těmto povzbuzujícím slovům pohanské kněžky. Když čteme o pronikání izraelských kmenů do země zaslíbené, málokdy si tuto význačnou roli, jakou zde sehrála informátorka Rachab, uvědomíme.

A teď je na místě ptát se: *Proč? Proč to všechno dělala? Proč ochránila zvědy před jerišskou spravedlností? Vždyť kdyby je vydala jerišské spravedlnosti, bylo by to pro Jozua a jeho lid velmi nepříznivé znamení. Znejistilo by to izraelské zástupy. Proč lhala svému králi? A nakonec: Proč vyzradila těm vetřelcům, jaká je nálada za hradbami?*

Odpověď je v jejím vyznání víry. *Hospodin, váš Bůh, je Bohem nahoře na nebi i dole na zemi.* Hospodin, váš Bůh... Rachab se ještě nepokládá za jeho vyznavačku, ale už věří v jeho moc a v jeho sílu. Ještě mu neslouží, ale uznává jeho vládu nad celou zemí a celým nebem. Ještě to není její Bůh, ale už jí natolik začal imponovat, že kvůli němu spáchala těžké hříchy proti svému lidu.

Ona ví, že v Hospodinu je budoucnost. Ví, že být mu nablízku se rovná záchraně, spáse. Proto se rozhodla pro tak riskantní činy – aby mohla patřit k jeho lidu, aby se mohla stát součástí Izraele. Ano, řekněme to bez obalu: Rachab byla vypočítavá, chovala se prospěchářsky. Chtěla patřit k Hospodinovu lidu a byla pro to ochotna učinit cokoli.

A tak se ptám sám sebe: Jde mně o Boží věci více než o vlastní pohodlí a zabezpečení? Dosvědčuji svým životem tu Boží Pravdu? Vyvádí Hospodin také skrze mne druhé lidi z otroctví a ze smrti? A nakonec: jsem ochoten učinit a podstoupit cokoli – jen, abych byl nablízku živému Bohu? Rachab je mi velikou inspirací. Ač sama k božím lidem zatím nepatří, přece se na ní projevují známky Božího vedení. Proto toužím po tom, aby i na mně byly tyto stopy Božího působení stále více patrné. A věřím, že i vy.

Modleme se: Hospodine, Pane náš a Králi celého světa, svým svatým Duchem nás povzbuzuj k tomu, abychom ve svém okolí žili podle tvé vůle, abychom byli nástroji tvého vysvobození, tvého milosrdenství. Rozvaž nám také jazyk, abychom mohli o tobě vydávat dobré svědectví. Amen.